

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 1 (339) БЕРЕЗЕНЬ

2021

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (339) березень 2021

Частина I

Засновано в лютому 1997 року
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 7 від 26 березня 2021 року)

Виходить чотири рази на рік

УДК 37.018.46

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-1(339)-1-221-232

Трубавіна Ірина Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України,
м. Харків, Україна.
trubavina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1057-430X>

Мартинюк Анна Юрївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна.
annahnu@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2885-1512>

**ОБГРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ
ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ОСВІТЯН
«ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ»**

Проблема підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників в сучасних умовах тісно пов'язана з підвищенням якості освіти, модернізацією освітніх програм, впровадженням людиноцентризму і студентоцентризму в освіту, інтенсифікацією освіти у зв'язку із збільшенням самостійної роботи, дистанційного і мішаного навчання, що вимагає пошуку і впровадження ефективних методик і технологій навчання (Кремень, 2001, 2009; Медвідь, 2020; ООН, 2015; Трубавіна, 2017). Існують дослідження щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників (Супрун, 2020, Сорочан, 2015, Трубавіна, 2017), але вони не розкривають ефективних методик навчання в сучасних ЗВО та ЗСО, хоча дають уявлення про їх теоретичні основи в сучасних умовах. Існуючі дослідження спрямовані на вирішення завдань активізації навчання (Лозова, 2002), підвищення якості освіти за критеріями НАЗЯВО (Медвідь, 2020), формування суб'єктності і пізнавальної самостійності здобувачів освіти в навчанні (Трубавіна, Каплун, 2019), пошук нових концепцій, технологій і методик навчання для реалізації поставлених перед суспільством і освітою завдань модернізації освіти, формування професійних, соціальних і життєвих компетентностей особистості здобувача освіти (Трубавіна, 2008, 2017, 2019; Венгрияк, 2020, Гадецький, 2003, Балл, 1997, Кисла, 2012, Хлебнікова, 2003, UNICEF, 2012), діагностики навчального

процесу (Дзюбко, 2011), суспільно-орієнтованого навчання (досвід в Католицьких університетах в різних країнах світу) тощо.

У той же час ці дослідження не орієнтовані конкретно на підвищення кваліфікації освітян, не враховують теорії сучасного змісту освіти, не розглядають навчання з точки зору ефективності, вивчають окремі методики і технології навчання. Це ставить під питання впровадження зазначених пошуків в практику роботи освітян, що передбачає перш за все розробку узагальнюючого практичного курсу підвищення кваліфікації з проблеми ефективних методик навчання. Актуальність оновлення програми курсів підвищення кваліфікації педагогів і керівників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) сьогодні зумовлена необхідністю розвитку професійних компетентностей педагогів в умовах реформування освітньої галузі, підвищення якості загальної середньої і вищої освіти, що можливо через модернізацію освітніх програм, впровадження ефективних технологій і методик навчання.

Тому метою нашої статті стала розробка регіональної освітньої програми підвищення кваліфікації вчителів, керівників закладів загальної середньої освіти, науково-педагогічних працівників за темою «Ефективні методики навчання у закладі середньої та вищої освіти».

Курс спрямований на допомогу вчителю в підвищенні якості освіти через застосування методик, які сприятимуть активізації навчання, кращому засвоєнню матеріала, розвитку мислення дітей, створення кращих умов для реалізації права на освіту дітей здобувачів освіти. Він розкриває поняття «методика навчання», її характеристики, сутність різних методик, їх класифікацію, особливості застосування на різних предметах у сучасному закладі середньої освіти.

Методикою дослідження були емпіричні та теоретичні методи науково-педагогічних досліджень. До теоретичних відносимо: теоретичний аналіз джерел, синтез, узагальнення, моделювання: до емпіричних – узагальнення досвіду, опитування у вигляді інтерв'ю вчителів, науково-педагогічних працівників, адміністрації закладів середньої освіти. Методологічними засадами розробки програми стали компетентнісний, діяльнісний, системний, особистісно-орієнтований, андрогогічний, прагматичний підходи.

Метою підвищення кваліфікації педагогів і керівників ЗЗСО, ЗВО за даною програмою, є удосконалення їх методологічної та теоретичної професійної компетентності; поглиблення знань у галузі навчання здобувачів освіти; ознайомлення з сучасними ефективними методиками навчання та особливостями їх застосування в системі освітньої діяльності.

Виходячи з мети, завданнями підвищення кваліфікації визначено: підвищення рівня професійної компетентності педагогів і керівників, науково-педагогічних працівників відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик; оновлення їх професійних знань і умінь в аспектах

методики навчання; формування нового педагогічного мислення, їх готовності до створення умов для впровадження нових ефективних методик навчання в ЗВО та ЗСО, реалізації особливих потреб учнів та студентів в освітній діяльності відповідно до вимог Нової української школи, законодавства про освіту і сучасних наукових досліджень.

Освітня програма підвищення кваліфікації складена на основі кваліфікаційних характеристик учителя, директора і заступників директора з виховної, навчально-виховної роботи закладу загальної середньої освіти, розробленої на підставі наказу МОН № 665 від 01.06.13 року «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів», ключових положень Законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014), Державного стандарту початкової (2018 р.), базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016 р.). враховувалися вимоги до ліцензування і акредитації ЗВО, в частині модернізації освітніх програм. При формуванні змісту програми ми враховували сучасні теорії змісту навчання, побажання основних стейкхолдерів програми (вчителів, науково-педагогічних працівників, керівників освітніх закладів). Ці побажання зводились до: практичної спрямованості програми, комплексу методик з їх плюсами та мінусами, сучасність методик, можливість їх застосування без додаткового обладнання, ТЗН, легкість в їх застосуванні, можливість використовувати в мішаному і дистанційному навчанні. Усього було опитано 22 керівника закладу середньої освіти, 45 науково-педагогічних працівників ЗВО, 39 вчителів ЗВО Харківської області.

Програма складається з трьох модулів: «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти», «Сутність методик навчання та умови їх застосування», «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах».

Освітньо-тематичний план програми розрахований на 30 год. очно-заочно-дистанційної форми навчання: 10 год. – очна форма; 20 год. – самостійне навчання (заочна форма).

Теми модуля «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти» розраховані на удосконалення й оновлення знань і умінь з основ дидактики, методик навчання, упровадження інноваційних методик навчання в освітній процес закладу загальної середньої освіти. Розкрито поняття ефективна методика навчання, їх види, сутність в сучасному закладі середньої освіти, особливості дітей, які треба враховувати в навчанні вчителю на уроці. Особливе місце приділено теоретичним основам, які дозволяють грамотно та адекватно вибрати методику навчання, щоб вона була ефективною, впливу ефективних методик навчання на різні аспекти

якості освіти. Розкрито передумови навчання дітей за новими методиками: соціальні, педагогічні, медичні, психологічні, фізичні, духовні та емоційні, в самореалізації. Показано і виділено проблеми впровадження ефективних методик, організації пізнавальної діяльності дітей на їх основі та шляхи їх подолання, розкрито особливості протікання пізнавальних процесів і розвитку дітей при впровадженні методик.

У змісті модуля «Сутність ефективних методик навчання та умови їх застосування», передбачається оновлення і поповнення знань та вмінь учителя, керівника ЗЗСО з питань практичного застосування ефективних методик навчання в класі з дітьми, модернізації діяльності вчителів. Узагальнено досвід навчання дітей за ефективними методиками в Україні і за кордоном.

Модуль «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах» має на меті ознайомлення педагогів з умовами та особливостями впровадження і застосування ефективних методик навчання. Розкрито педагогічні умови реалізації методик і особливості їх застосування на різних навчальних дисциплінах.

Освітньо-тематичним планом передбачено проведення лекцій в он-лайн режимі. Заочно-дистанційний етап передбачає самостійне опрацювання окремих тем, фахової літератури та практичних завдань. Оцінювання ефективності навчання на курсах підвищення кваліфікації здійснюється шляхом написання фахової контрольної роботи. Педагогічні працівники, за бажанням можуть здійснювати опис власного досвіду.

1. Зміст освітньої програми за модулями та темами

Модуль 1 «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти».

Тема 1.1. Поняття про ефективні методики навчання, їх види

Поняття ефективних методик, їх види, класифікація, межі застосування в сучасному закладі загальної середньої освіти, на різних навчальних дисциплінах, для дітей різного віку.

Тема 1.2. Теоретичні основи застосування ефективних методик навчання.

Наукові підходи в освітньому процесі сучасного закладу загальної середньої освіти. Компетентнісний, діяльнісний, системний, синергетичний, акмеологічний, підходи тощо. Класифікація наукових підходів, які визначають вибір ефективних методик навчання: педагогічні, дидактичні, дитиноцентризм.

Тема 1.3. Передумови та проблеми впровадження ефективних методик навчання.

Передумови впровадження ефективних методик навчання дітей: соціальні, андрогогічні, педагогічні, медичні, психологічні, фізичні, духовні, економічні та емоційні. Проблеми впровадження ефективних

методик навчання в закладі загальної середньої освіти. Підвищення кваліфікації вчителів з проблеми.

Модуль 2. «Сутність методик навчання та умови їх застосування»

Тема 2.1. Ефективність методик навчання.

Поняття ефективності методики навчання. Якість освіти за сучасними стандартами освіти і міжнародними вимогами.

Тема 2.2. Методики колективного навчання.

Навчальний діалог, фасилітація, світове кафе, живі бібліотеки, живі книги, методики колективного вирішення проблем, проблемне навчання, дискусії, тайм-менеджмент. Інтерактивне і активне навчання, концепція активізації навчання.

Тема 2.3. Методики індивідуального навчання.

Методики навчання нестандартному мисленню, консультування, дослідницький метод і консультування в навчанні.

Модуль 3. «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах»

Тема 3.1. Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах гуманітарного циклу.

Методики, які доцільні при вивченні гуманітарних і соціальних дисциплін. Критерії їх вибору і застосування.

Тема 3.2. Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах природничо-математичного циклу.

Методики, які доцільні при вивченні природничо-математичних дисциплін. Критерії їх вибору і застосування.

Тема 3.3. Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах мистецького циклу з провідним компонентом «художній образ з провідним компонентом «художній образ»».

Методики, які доцільні при вивченні дисциплін мистецького циклу. Критерії їх вибору і застосування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Аудиторні		Самостійна робота
	Лекції	Семінари	
<i>Модуль 1. «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти»</i>			
Тема 1.1. Поняття про ефективні методики навчання, їх види	1		
Тема 1.2. Теоретичні основи застосування ефективних методик навчання.	1		4
Тема 1.3. Передумови та проблеми впровадження ефективних методик навчання.	1	1	2
<i>Модуль 2. «Сутність методик навчання та умови їх застосування»,</i>			
Тема 2.1. Ефективність методик навчання.	0,5		2

Тема 2.2. Методики колективного навчання.	1		4
Тема 2.3. Методики індивідуального навчання	0,5	1	
<i>Модуль 3. «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах</i>			
Тема 3.1 Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах гуманітарного циклу.	0,5		2
Тема 3.2. Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах природничо-математичного циклу.	1	1	4
Тема 3.3. Особливості застосування ефективних методик навчання на предметах мистецького циклу з провідним компонентом «художній образ з провідним компонентом «художній образ».	0,5		4
<i>Усього</i>	<i>7</i>	<i>3</i>	<i>20</i>

Були відібрані такі методи і форми навчання

- за характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі;

- за способом педагогічного керівництва: пояснення викладача, самостійна робота, робота в малих групах. Самостійна робота з використанням можливості мережі Інтернет з наданням відповідних посилань на джерело інформації. Самостійна підготовка з використанням друкованих підручників, навчальних посібників, а також інших локальних і мережевих інформаційних ресурсів.

- за джерелами знань: стоп-кадр, розповідь, ілюстрація, демонстрація, дискусії, навчання на досвіді, рішення ситуацій, аналіз ситуацій, мозкова атака, світове кафе тощо.

Формами навчання були визначені робота в мікрогрупах, лекції, практичні заняття, тренінгове заняття.

Методичним забезпеченням програми стали: електронний варіант лекцій і матеріалів для семінарів та самостійної роботи; питання до семінарських занять; тести для самоконтролю; контрольні роботи для здійснення перевірки рівня засвоєння слухачем навчального матеріалу;

методичні матеріали для слухача з питань самостійного опрацювання фахової літератури; перелік рекомендованої літератури до курсу.

Було відібрано основну і додаткову літературу до програми. До основної належать (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19). До додаткової – сайти НДО, офіційних установ, окремих закладів освіти. Зазначимо, що реалізація зазначеної програм вимагає від педагогічних, науково-педагогічних працівників педагогізації і професіоналізації через засвоєння цих методик на власному досвіді, проживання їх емоційно і організаційно, що дозволить краще застосовувати їх на практиці.

На основі викладеного можна говорити: програма для педагогічних і науково-педагогічних працівників з ефективних методик навчання є актуальною, відбиває в змісті побажання основних стейкхолдерів програми, є регіональною – для Харківської області, звідки всі основні стейкхолдери, відповідає вимогам до освітніх програм, якості освіти, складається з 3 модулів: «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти», «Сутність методик навчання та умови їх застосування», «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах». Рекомендаціями до її впровадження є використання активних і пошукових методів навчання, обговорень і самостійної роботи, вправ, практична спрямованість і застосування на досвіді. Рекомендованими формами роботи є робота в мікрогрупах, самостійна робота, які дозволяють відчувти вчителям на собі всі позитивні і негативні риси методик, обрати оптимальні для певних видів робіт і колективів здобувачів освіти. Перспективами подальших досліджень є апробація програми в дистанційному, мішаному і очному режимі і визначення проблем її реалізації, корекція змісту програми.

Список використаної літератури

1. Кремень В. Модернізація освіти – важливий чинник соціального, економічного і політичного розвитку України. *Вісник Національної академії наук України*. 2001. № 3. С. 22–25. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2001_3_7. **2. Кремень В. Г.** Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору: монографія / АПН України. Київ: Педагогічна думка, 2009. 520 с. **3. Медвідь М. М., Тробюк В. І., Черніченко І. Ю., Д'яченко О. А., Хомякова В. І.** Методика розвитку системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти, особливості здійснення її процедур та заходів у вищому військовому навчальному закладі. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 3. С. 226–235. **4. ООН.** Цель 4: Обеспечение всеохватного и справедливого качественного образования и поощрение возможности обучения на протяжении всей жизни для всех. 2015. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/education/> **5. Трубавіна І. М.** Стан розробленості проблеми організації навчання слухачів післядипломної педагогічної освіти. *Вісник Черкаського*

університету. Сер.: Педагогічні науки. 2017. № 5. С. 133–138.

6. Супрун В. Теоретико-методологічні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі професійної освіти України. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710931/1/%D0%A1%D0%A3%EF%BF%BD%259F%D0%A0%D0%A3%EF%BF%BD%259D.pdf>. **7. Сорочан Т.** Післядипломна педагогічна освіта: можливі відповіді на виклики модернізації. *Післядипломна освіта в Україні*. 2015. № 2 (37). С. 9–12. **8. Лозова В. І., Троцько Г. В.** Теоретичні основи виховання та навчання: навч. посіб. для студентів пед. навч. закладів. Харків, 2002. 358 с. **9. Трубавіна І. М., Каплун С. О.** Суб'єктність студентів як педагогічна умова формування їх пізнавальної самостійності в навчанні. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. / Нац. акад. наук Азербайджана, Ін-т філос., Акад. мистецтв у Банській Бистриці [та ін.]; за ред. А. Душного, М. Махмудова, М. Стреначікової*. Баку; Банська Бистриця; Ужгород; Херсон: Посвіт, 2019. Т. 5: Міждисциплінарні перспективи. С. 288–292. **10. Трубавіна І. М.** Формування умінь самостійної роботи у студентів методами проблемного навчання в сучасному ВНЗ. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 7 (312), Ч. 2. С. 116–125. **11. Венгрияк К.** Фасилітація, модерація, медиация. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.training.com.ua>. **12. Гадецький М. В., Хлебнікова Т. М.** Організація навчального процесу в сучасній школі. Харків: Ранок, 2003. 136 с. **13. Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: Книга для вчителя / Андрієвська В. В., Балл Г. О., Волинець А. Г. та ін.; за ред. Г. О. Балла, О. В. Киричука, Р. М. Шамелашвілі.** Київ: ІЗМН, 1997. 136 с. **14. Кисла Н. Ю., Трубавіна І. М.** Підтримка в навчанні студентів із соматичними захворюваннями. Харків: ХНПУ, 2012. 82 с. **15. Трубавіна І. М. та ін.** Педагогічні технології навчально-виховної роботи з учнями. *Запобігання торгівлі людьми в системі професійно-технічної освіти: навч. метод. посіб. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Міжнар. жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна»*. Київ: Україна, 2008. Розд. 3, Ч. 3.3.1. С. 104–112. **16. Трубавіна І. М., Каплун С. О.** Комплекс умов застосування тренінгу як форми організації навчання студентів закладів вищої освіти України. *Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale, Bruxelles, 29 novembre 2019*. Bruxelles: Plateforme scientifique européenne, 2019. Vol. 5. P. 21–23. **17. Хлебнікова Т. М.** Ділова гра як метод активного навчання педагога: навч.-метод. посіб. для виклад., слухачів ППО, директорів шкіл, керівників РУО. Харків: Основа, 2003. 80 с. **18. UNICEF.** Child friendly schools. 2012. URL: https://www.unicef.org/lifeskills/index_7260.html. **19. Дзюбко Л., Гриценюк Л.** Діагностика навчальної мотивації: збірник методик. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.

References

1. **Kremen, V.** (2001). Modernizatsiia osvity – vazhlyvyi chynnyk sotsialnoho, ekonomichnoho i politychnoho rozvytku Ukrainy [Modernization of education – an important factor of social, economic and political development of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 3, 22-25. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2001_3_7 [in Ukrainian].
2. **Kremen, V. H.** (2009). Filosofiia liudynotsentryzmu v stratehiakh osvitnoho prostoru [Philosophy of anthropocentrism in the strategies of educational environment]. (pp. 504-511). Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
3. **Medvid, M. M., Trobiuk, V. I., Chernichenko, I. Yu., Diachenko, O. A., & Khomiakova, V. I.** (2020). Metodyka rozvytku systemy vnutrishnoho zabezpechennia yakosti zakladu vyshchoi osvity, osoblyvosti zdiisnennia yii protsedur ta zakhodiv u vyshchomu viiskovomu navchalnomu zakladi [Methods of development of the system of internal quality assurance of a higher education institution, features of its procedures and activities in a higher military educational institution]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky – Bulletin of Cherkasy University. Series: Pedagogical sciences*, 3, 226-235 [in Ukrainian].
4. **UN.** (2015). Cel' 4: Obespechenie vseohvatnogo i spravedlivogo kachestvennogo obrazovaniya i pooshchrenie vozmozhnosti obucheniya na protyazhenii vsej zhizni dlya vseh [Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all]. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/education/> [in Russian].
5. **Trubavina, I. M.** (2017). Stan rozroblenosti problemy orhanizatsii navchannia slukhachiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [The state of development of the problem of organization of training of students of postgraduate pedagogical education]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky – Bulletin of Cherkasy University. Series: Pedagogical sciences*, 5, 133-138 [in Ukrainian].
6. **Suprun, V.** Teoretyko-metodolohichni zasady pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv u systemi profesiinoi osvity Ukrainy [Theoretical and methodological principles of professional development of teachers in the system of vocational education of Ukraine]. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/710931/1/%D0%A1%D0%A3%EF%BF%BD%259F%D0%A0%D0%A3%EF%BF%BD%259D.pdf> [in Ukrainian].
7. **Sorochan, T.** (2015). Pisliadyplomna pedahohichna osvita: mozhlyvi vidpovidi na vyklyky modernizatsii [Postgraduate pedagogical education: possible answers to the challenges of modernization]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*, 2 (37), 9-12 [in Ukrainian].
8. **Lozova, V. I., & Trotsko, H. V.** (2002). Teoretychni osnovy vykhovannia ta navchannia [Theoretical foundations of education and training]. Kharkiv [in Ukrainian].
9. **Trubavina, I. M., & Kaplun, S. O.** (2019). Subiektnist studentiv yak pedahohichna umova formuvannia yikh piznavalnoi samostiinosti v navchanni [Subjectivity of students as a pedagogical condition for the formation of their

cognitive independence in education]. *Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia i pidkhody – Fundamental and applied research: modern scientific and practical solutions and approaches*. (Vols. 5), (pp. 288-292). Baku; Banska Bystrytsia; Uzhhorod; Kherson: Posvit [in Ukrainian]. **10. Trubavina, I. M.** (2017). Formuvannia umin samostiinoi roboty u studentiv metodamy problemnoho navchannia v suchasnomu VNZ [Formation of independent work skills in students by methods of problem-based learning in a modern university]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*, 7(312), 2, 116-125 [in Ukrainian]. **11. Venhryniak, K.** Fasylytatsiia, moderatsiia, medyatsiia [Facilitation, moderation, mediation]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from <http://www.training.com.ua> [in Ukrainian]. **12. Hadetskyi, M. V., & Khliebnikova, T. M.** (2003). Orhanizatsiia navchalnoho protsesu v suchasni shkoli [Organization of the educational process in the modern school]. Kharkiv: Ranok [in Ukrainian]. **13. Ball, H. O., Kyrychuk, O. V., & Shamelashvili, R. M.** (Eds.). (1997). Dialohichna vzaiemodiia u navchalno-vykhovnomu protsesi zahalnoosvitnoi shkoly [Dialogic interaction in the educational process of secondary school]. Kyiv: IZMN [in Ukrainian]. **14. Kysla, N. Yu., & Trubavina, I. M.** (2012). Pidtrymka v navchanni studentiv iz somatychnymy zakhvoriuvanniamy [Support in teaching students with somatic diseases]. Kharkiv: KhNPU [in Ukrainian]. **15. Trubavina, I. M.** (2008). Pedagogichni tekhnolohii navchalno-vykhovnoi roboty z uchniamy [Pedagogical technologies of educational work with students]. *Zapobihannia torhivli liudmy v systemi profesiino-tekhnichnoi osvity – Prevention of human trafficking in the system of vocational education* (Rozd. 3, Ch. 3.3.1), (pp. 104-112). Kyiv: Ukraina [in Ukrainian]. **16. Trubavina, I. M., & Kaplun, S. O.** (2019). Kompleks umov zastosuvannia treninhu yak formy orhanizatsii navchannia studentiv zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [A set of conditions for the application of training as a form of organization of education for students of higher education institutions of Ukraine]. *Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale, Bruxelles, 29 novembre, 2019*. (Vol. 5), (pp. 21-23). Bruxelles: Plateforme scientifique européenne [in Ukrainian]. **17. Khliebnikova, T. M.** (2003). Dilova hra yak metod aktyvnoho navchannia pedahoha [Business game as a method of active teacher training]. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian]. **18. UNICEF.** (2012). Child friendly schools. Retrieved from https://www.unicef.org/lifeskills/index_7260.html [in English]. **19. Dziubko L., & Hrytseniuk, L.** (2011). Diahnostyka navchalnoi motyvatsii: zbirnyk metodyk [Diagnosis of educational motivation: a collection of methods]. Kyiv: Shk. svit [in Ukrainian].

Трубавіна І. М., Мартинюк А. Ю. Обґрунтування змісту регіональної освітньої програми підвищення кваліфікації освітян «Ефективні методики навчання»

У статті розкрито актуальність програми з навчання педагогічних і науково-педагогічних працівників ефективним методикам навчання, обґрунтовано на основі наукових підходів і опитування основних стейкхолдерів програми її зміст, методичні рекомендації до її реалізації. Представлено зміст регіональної освітньої програми через 3 модулі: «Поняття про ефективні методики навчання здобувачів загальної середньої освіти», «Сутність методик навчання та умови їх застосування», «Особливості впровадження ефективних методик навчання на різних навчальних дисциплінах». Перспективами подальших досліджень є експериментальна апробація програми та її корекція для дистанційного, мішаного, очного навчання.

Ключові слова: методики навчання, ефективність навчання, освітня програма.

Трубавина И. Н., Мартынюк А. Ю. Обоснование содержания региональной образовательной программы повышения квалификации педагогов «Эффективные методики обучения»

В статье раскрыты актуальность программы по обучению педагогических и научно-педагогических работников эффективным методикам обучения, обосновано на основе научных подходов, опросов основных стейкхолдеров программы ее содержание, методические рекомендации к ее реализации. Представлено содержание региональной образовательной программы через 3 модуля: «Понятие об эффективных методиках обучения соискателей общего среднего образования», «Сущность методик обучения и условия их применения», «Особенности внедрения эффективных методик обучения на разных учебных дисциплинах». Перспективы дальнейших исследований – экспериментальная апробация программы, ее коррекция для дистанционного, смешанного, очного обучения.

Ключевые слова: методики обучения, эффективность обучения, образовательная программа.

Trubavina I., Martyniuk A. Substantiation of the Content of the Regional Educational Program of Professional Development of Educators «Effective Teaching Methods»

The article reveals the relevance of the program for training pedagogical and scientific-pedagogical employees of secondary and higher education institutions in effective teaching methods.

The article defines the scientific basis (approaches) to the development of content programs: competence, activity, system, personality-oriented, androgynous, pragmatic approaches, theories of learning content. Also substantiated on the basis of scientific approaches and a survey of major

stakeholders in the Kharkiv region (teachers of secondary schools education, research and teaching staff of higher education institutions, heads of educational institutions) the content of such a program, guidelines for its implementation, to the forms and methods of teaching.

The main methods of teaching the program there are active, interactive and independent methods. The main forms of the program are training in a microgroup, training. The article presents the content of the regional educational program through 3 modules: «The concept of effective teaching methods for students of general secondary education», «The essence of teaching methods and conditions of their application», «Features of effective teaching methods in different disciplines». Prospects for further research are experimental testing of the program and its correction for distance, blended, full-time learning.

Key words: teaching methods, teaching efficiency, educational program.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2021 р.

Прийнято до друку 26.03.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.